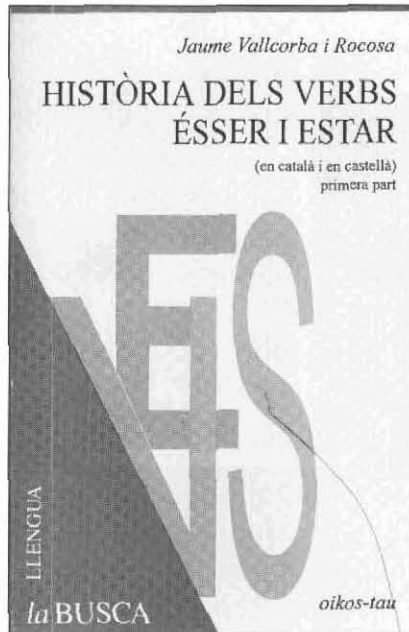

Un estudi aprofundit

per Albericus Berguedanus

VALLCORBA I ROCOSA, Jaume
**Història dels verbs ésser
 i estar: en castellà i en català**
 (primera part)
 Barcelona: Oikos-Tau, 1996

Al cap de dinou anys d'haver publicat el llibre *Els verbs ésser i estar en català* (Barcelona: Curial, 1978), basat essencialment en múltiples articles seus que havien aparegut entre 1967 i 1970 en el *Butlletí Interior dels Seminàris d'Ensenyament de Català*, esdevingut actualment la revista *Escola Catalana*, el filòleg Jaume Vallcorba i Rocosa ens ofereix la primera part d'una altra obra en què, tal com diu ell mateix, «intenta exposar i datar la reconeguda evolució dels verbs *ser* i *estar* en la història del castellà» per veure'n paral·lelament la influència en la «suposada evolució» d'aquests dos verbs en la nostra llengua.

L'autor ha dividit el llibre en les vuit parts següents:

- «Introducció» (d'on procedeixen els mots citats), en què parla dels diferents estudis apareguts fins ara sobre la qüestió i del caràcter general de l'obra i explica que va començar a llegir textos antics «sense cap partit pres» i prescindint del que se n'havia dit fins en aquell moment, amb un examen de dades objectives i contextuals.
- «Determinació de l'amplitud d'aquesta primera part de l'estudi i recordatori sobre el català medieval», en la qual analitza l'ús de tots dos verbs en català i en castellà quan el subjecte és un ésser animat i hi ha una localització i no pas una duració. Hi esmenta així mateix les discrepàncies respecte a les opinions del doctor Badia i Margarit.
- «Continuació de l'estudi de la història», on es veu l'ús medieval d'amb-

dós verbs en castellà, llengua en què *ser* locatiu va essent suplantat per *estar*, i que aquesta suplantació afecta més endavant adjectius i participis passats, les oracions de passiva, els perfectius, etcètera.

- «Els verbs *ésser* i *estar* en la localització d'éssers animats o d'aparent animació, en català, des del segle *xvi* ençà», en què remarca com a partir de l'inici del segle *xviii*, a conseqüència d'uns esdeveniments desgraciadament ben coneguts i en pocs anys de diferència per als diferents territoris (País Valencià, 1707; Principat de Catalunya, 1714; les Illes, 1715), el castellà és imposat de primer en els òrgans administratius i més endavant en l'ensenyament de les primeres lletres, la llatinitat i la retòrica, fets que culminen l'any 1857 amb la Llei Moyano, que obliga la quinxalla a anar a l'ensenyament primari, el qual, òbviament, només es fa en castellà.

Cap al final d'aquesta part l'autor torna a discrepar del doctor Badia i Margarit, que opina que en la qüestió que ens ocupa hi ha hagut «una corba evolutiva que ve de lluny», accelerada, això sí, per la pressió del castellà.

- «Textos examinats», on, amb l'ajuda de deu quadres estadístics, Vallcorba analitza detalladament l'ús de tots dos verbs en obres literàries i populars que van del segle *xvii* al *xx* (diataris, obres col·lectives de la segona meitat del *xix*, Enric de Fuentes, Marià Vayreda, Santiago Rusiñol, Raimon Case-

llas, Salvador Genís) i demostra amb contundència l'ús de l'un verb o de l'altre segons que apareguin acompanyant «locatius, circumstancials de temps amb mot quantitatiu o sense i definicions d'estada»; o bé en oracions on hi ha un *finis que*, verbs com ara *residir* i *al·lotjar-se*, i una oració adverbial encapçalada per *quan* o per unes altres marques.

Evidentment, és la part bàsica de l'obra, en la qual Vallcorba no es limita a fer el recompte dels usos trobats de tots dos verbs, sinó que el completa amb uns comentaris que considerem concloents per a esvaïr els possibles dubtes de qui cregués que l'autor ja hi tenia un partit pres.

- «Comentaris finals», en què parla de les característiques més marcades d'aquests textos suara esmentats i destaca com moltes vegades un teòric *estar* locatiu que ha estat substituït no pas per *ésser*, sinó per algun altre verb; per exemple, *passar(-se)*.

- «Esbós de conclusions sobre tots dos verbs amb circumstancials de lloc, essent el subjecte oracional un ésser animat», en la qual en nou punts concisos dona unes conclusions respecte a tots dos verbs amb circumstancials de lloc i subjecte animat.

- «Postil·les», finalment, on trobem amb aquest nom les notes de peu de pàgina, la llargada d'alguna de les quals creiem que ha motivat que l'autor les hagi aplegades al final per a una comoditat més gran del lector. La més extensa, la 27, és dedicada a refutar fortament la posició de Joan Solà quant a les opinions de Vallcorba, posició que ens pot arribar a semblar que és dictada per motius extralingüístics.

No cal dir que l'interès que té aquesta obra per a tots els qui estan interessats en aquest problema lingüístic, certament envitricollat actualment, i no han estat convençuts per les teories d'alguns autors, ben competents d'altra banda, però que sembla que hagin abaixat la guàrdia (resignadament?) en un punt tan important. I també hem d'expressar el desig de poder tenir aviat a l'abast la segona part de l'estudi (si és que no n'hi ha cap més).

A l'últim, hem de lamentar alguns errors lingüístics i tipogràfics que s'hi han esmunyit, que fan un xic de mal als ulls. ♦